

Justitsministeriet

Lovafdelingen

Folketinget
Retsudvalget
Christiansborg
1240 København K.

Dato: 6. december 2006
Kontor: Strafferetskontoret
Sagsnr.: 2006-730-0435
Dok.: CMA40183
+ bilag

Vedlagt fremsendes i 5 eksemplarer redegørelsen ”Ungdomssanktionens forløb” udarbejdet af Justitsministeriets Forskningsenhed.

1. Redegørelsen vedrører det samlede forløb af de første 148 ungdomssanktioner, der er idømt, siden ungdomssanktionen blev indført den 1. juli 2001. Redegørelsen sigter primært på en kvantitativ beskrivelse af forløbet, idet der lægges vægt på at oplyse om bl.a. anbringelsernes varighed samt antallet af og årsagerne til institutionsskift. Redegørelsen omfatter endvidere oplysninger om, hvor mange af de unge der er recidiveret. Endelig drøftes afslutningsvis nogle af de vanskeligheder, der har vist sig med hensyn til afvikling af sanktionen.

Det er i redegørelsen understreget, at der ikke af tallene for recidiv kan udledes noget om ungdomssanktionens effekt, idet dette bl.a. kræver, at der korrigeres for eventuelle forskelle mellem de sammenlignede grupper. En sådan undersøgelse vil blive gennemført på et senere tidspunkt.

I redegørelsen er inddraget de kommentarer, som kommunerne er kommet med i forbindelse med fremsendelsen af det materiale, som undersøgelsen bygger på, samt de kommentarer, som en følgegruppe med deltagelse af Rigsadvokaten, Socialpædagogernes Landsforbund, Kommunernes Landsforening, de sikrede institutioner, amterne, politiet, Justitsministeriet og Socialministeriet er kommet med til et udkast til rapporten.

Justitsministeriets Forskningsenhed har tidligere udarbejdet en delredegørelse ”Forløbet af ungdomssanktionens første år” om forløbet af det første år for 72 ungdomssanktioner. Redegørelsen blev sendt til Folketingets Retsudvalg den 24. november 2004.

2. Det fremgår af redegørelsen ”Ungdomssanktionens forløb”, at der har vist sig forskellige vanskeligheder med hensyn til afviklingen af ungdomssanktionen, og at disse vanskeligheder antagelig vil kunne modvirke den specialpræventive effekt, som er formålet med sanktionen.

Der er i redegørelsen bl.a. peget på følgende emner:

- *Anke af domme:* Det anføres i redegørelsen, at anke af domme om ungdomssanktion kan skabe praktiske problemer med hensyn til fastsættelse af ungdomssanktionens starttidspunkt.
- *Flere samtidige domme:* I redegørelsen anføres det, at unge i nogle tilfælde før ungdomssanktionens afslutning idømmes ubetingede frihedsstraffe på grund af ny kriminalitet, som er begået, mens ungdomssanktionen er under afvikling. Dette kan være demotiverende for de unge og ødelæggende for det videre behandlingsforløb inden for ungdomssanktionen.
- *Mange miljøskift:* Det fremgår af redegørelsen, at der med tiden er sket forbedringer med hensyn til antallet af uplanlagte institutionsskift, men at de unge i gennemsnit fortsat har ca. to ekstra overførsler mellem opholdsstederne i løbet af sanktionen, hvilket er et alvorligt problem, da stabilitet og kontinuitet i anbringelses- og behandlingsforløbet er af stor betydning for at opnå gode resultater.
- *Behandling og programvirksomhed:* I redegørelsen anføres det, at omfanget af behandling, programvirksomhed og andre tiltag på anbringelsessteder fortsat synes begrænset. Det gælder ikke mindst i fase 1.
- *Mangel på egnede opholdssteder:* Det anføres i redegørelsen, at det i mindre omfang end ved delredegørelsen nævnes som et problem, at der ikke er pladser til de unge, men at der efterspørges anbringelsessteder, der kan imødekomme og håndtere unge med ekstraordinære behov og massive problemer.
- *Behovet for en tidlig, grundig udredning og en tidlig indsats:* Følgegruppen har peget på vigtigheden af, at der inden en dom gennemføres en grundig udredning med henblik på at sikre, at den unge falder inden for ungdomssanktionens målgruppe. Hermed foreligger der også et godt udgangspunkt for den senere udarbejdelse af en detaljeret handlingsplan. I særlig grad er det vigtigt at få undersøgt, om den unge har psykiske problemer eller er mentalt handicappet.
- *Kontakten med den unges miljø:* Det fremgår af redegørelsen, at de behandlingstiltag, der iværksættes under fase 1 og 2, primært retter sig mod den unge, og at den unges forældre forholdsvis sjældent inddrages.
- *Fase 3:* Det anføres i redegørelsen, at det er indtrykket, at fase 3 ikke altid prioriteres højt. Det anføres samtidig, at der, netop når den unge kommer fra et beskyttet institutionsmiljø, kan være behov for massiv støtte i fase 3.

- *Længstetiden for ophold i institutionen:* Efter straffelovens § 74 a, stk. 2, er den maksimale længstetid for ophold på sikret afdeling 12 måneder, mens den for det samlede institutionsophold er 18 måneder. I en del tilfælde er den unge institutionsanbragt i længere tid, end der er hjemlet mulighed for, hvilket tyder på et behov for at indskærpe over for kommunerne, at tidsfristerne ikke kan overskrides.
- *Unge, der i løbet af ungdomssanktionen fylder 18 år:* Det anføres i redegørelsen, at der synes at mangle viden i kommunerne om procedurer for håndteringen af ungdomssanktionen, når den unge fylder 18 år under afviklingen.
- *Tilbageførsel til sikret institution eller fra ambulans behandling til åben institution samt de unges ret til at få prøvet kommunens afgørelser herom:* Det anføres i redegørelsen, at det af følgegruppens diskussioner er fremgået, at det i dag er usikkert, om alle kommuner anvender samme kriterier og retningslinjer ved vurderingen af, om der kan foretages en tilbageførsel. Endvidere anføres det, at de unge ikke i nogen af sagerne omfattet af redegørelsen har benyttet sig af adgangen til at få tilbageførsel prøvet af domstolen, hvilket kunne skabe en formodning om, at de unge måske ikke har fået information om denne rettighed, som følger af straffelovens § 74 a, stk. 3.
- *Ungdomssanktionens sluttidspunkt:* Det påpeges i redegørelsen, at kommunerne kan være usikre på ungdomssanktionens sluttidspunkt, og at der ikke synes at blive gennemført en afsluttende samtale med den unge. Det anbefales, at sådanne samtaler indføres som en fast rutine.

3. Justitsministeriet har med hensyn til de emner omtalt ovenfor, som vedrører Socialministeriets ressortområde, indhentet en udtalelse fra Socialministeriet, der har oplyst følgende:

”Med hensyn til mangel på egnede pladser bliver der med kommunalreformen etableret en tilbudsportal, som bl.a. kommer til at indeholde en oversigt over alle anbringelsessteder for unge. Tilbudsportalen vil gøre det nemmere for kommunerne at få et overblik over anbringelsessteder rettet mod kriminelle unge, og vil bl.a. kunne hjælpe dem til at finde pladser, der kan rumme de særligt vanskelige unge og unge over 18 år. Tilbudsportalen kan også være en hjælp til at finde det rette sted fra starten, så man undgår de mange overflytninger mellem institutionerne og tilbageførslerne til de sikrede afdelinger.

Mange af miljøskiftene foregår også i 1. fase i forbindelse med rømninger og voldsepisoder. De 20 særligt sikrede pladser, hvoraf 5 pladser, der blev taget i brug i 2005, er målrettet unge med psykiske problemer, forventes at kunne nedbringe nogle af miljøskiftene i fase 1. De særligt sikrede pladser er karakteriseret ved, at de er sværere at rømme fra, og at der er flere voksne om den enkelte unge, hvilket kan medvirke til at forebygge, at den unge ender i en voldsepisode.

Med hensyn til en grundig udredning blev der med anbringelsesreformen, som trådte i kraft d. 1. januar 2006, stillet øget krav til den undersøgelse kommunerne skal foretage af den unge i forbindelse med indstilling til ungdomssanktionen. Som noget nyt stilles der krav om, at kommunerne bl.a. skal undersøge den unges sundhedsforhold, skoleforhold, fritidsforhold og venskaber. Det må derfor forventes, at kommunerne i varetægtsperioden får lavet en grundig udredning af den unge, og hvis det er nødvendigt, får undersøgt om den unge har psykiske eller mentale handicap. Socialministeriet vil i den kommende vejledning til kommunen understrege, at det i forhold til sundhedsforhold bl.a. er centralt at få undersøgt, om den unge er mentalt handicappet eller har psykiske problemer.

Også kravene til handleplanerne er blevet strammet med anbringelsesreformen, således at kommunerne skal angive målsætningerne inden for 6 nærmere definerede områder.

Herudover er der afsat 63 mio. kr. på satspuljen, som bl.a. skal bruges til at skærpe kravene til handleplanerne med henblik på at støtte de unge til at komme i gang med uddannelse eller i beskæftigelse.

Anbringelsesreformen har tillige medført, at kravene til at inddrage børn og unge er blevet strammet betydeligt.

For at sikre en bedre kvalitet i den socialpædagogiske behandling er der ydet støtte til metodeudviklingsprojekter, og der blev i 2004 afsat 7,5 mio. kr. til opkvalificering af de ansatte på de sikrede afdelinger. Dele af midlerne er anvendt til undervisning i programmet ”Anger management”, og alle sikrede afdelinger har nu ansatte, der er blevet undervist i dette behandlingsprogram. De sidste kurser er afholdt i efteråret 2006.

Spørgsmålet om udvikling og afprøvning af behandlingsmetoder, som retter sig mod kriminelle unge, vil blive en af de opgaver, som den nye Styrelse for Specialrådgivning og Social Service skal arbejde med fremover. Socialministeriet vil bede Styrelsen om sammen med repræsentanter fra de sikrede afdelinger og Danske Regioner at udvikle og afprøve metoder, som retter sig mod kriminelle unge på sikrede afdelinger.

Samtidig skal indsatsen styrkes ved at udvikle et dokumentationssystem, der belyser indsatsen i ungdomssanktionen, og som bl.a. kan bruges til at pege på indsatsområder, hvor det går godt, og hvor noget kan gøres bedre.

I forbindelse med satspuljeforhandlingerne for 2007 blev der afsat 63 mio. kr. til forbedring af indholdet i ungdomssanktionen. Disse midler vil bl.a. blive brugt til at udvikle et dokumentationssystem, at skærpe kravene til handleplanen og sikre, at alle unge får tilknyttet en koordinator, som samtidig skal afholde netværksmøder.

Kravene til handlingsplanen vil således blive yderligere strammet i forhold til ungdomssanktionen, idet der bl.a. vil komme et lovkrav om, at der skal tages

stilling til den uddannelse eller beskæftigelse, som den unge skal være i gang med, når ungdomssanktionen afsluttes.

For at sikre, at der er en sammenhæng i den socialpædagogiske behandling i de 3 faser, vil der blive stillet lovkrav om, at den unge skal have tilknyttet en koordinator, som skal koordinere indsatsen i de 3 faser og herunder sikre, at der også i 3. fase bliver støttet op om indsatsen i forhold til den enkelte unge. Samtidig får koordinatoren til opgave løbende at holde netværksmøder med den unge, den unges forældre, sagsbehandleren, en repræsentant fra institutionen og andre relevante personer for at følge op på målene i handleplanen og samtidig sikre, at alle involverede er medansvarlige for og støtter op om at arbejde hen mod de opstillede mål. En koordinator, som er knyttet til den unge gennem hele forløbet, vil også kunne afhjælpe nogle af de problemer, der opstår, når den unge bliver 18 år og overgår til voksenafdelingen og evt. ny handlekommune.

De øgede krav til handleplanerne koblet med en koordinator, som via netværksmøder skal følge op på og justere målene i handleplanerne, vil sikre, at der også i fase 3 gøres en indsats i forhold til den unge.

I forbindelse med usikkerheden om regler og de unges retssikkerhed vil Socialministeriet i vejledningen om særlig støtte til børn og unge og deres familier, som er ved at blive revideret, indskærpe de i rapporten nævnte regler og de unges retssikkerhed over for kommunerne. Der vil endvidere blive udarbejdet en mere uddybende håndbog til kommunerne om ungdomssanktionen i forbindelse med lovændringen vedr. koordinatore og handleplaner.”

4. Ud over det ovenfor anførte kan det oplyses, at Justitsministeriet og Rigsadvokaten efter afgivelsen i 2004 af den ovenfor omtalte delredegørelse har drøftet bl.a. en række spørgsmål om nogle af de øvrige uhensigtsmæssigheder, der er omtalt i den foreliggende redegørelse. Justitsministeriet påregner i lyset af disse drøftelser i samarbejde med Rigsadvokaten i løbet af 1. halvår 2007 at udstede retningslinjer med henblik på at tage højde for bl.a. den påpegede uklarhed om fastsættelsen af ungdomssanktionens starttidspunkt i forbindelse med anke, og nogle af de spørgsmål, der kan opstå, hvis en ung person dømmes for ny kriminalitet under forløbet af en ungdomssanktion.

5. Som det er anført ovenfor, kan der af redegørelsen ikke udledes noget om ungdomssanktionens effekt.

Justitsministeriets Forskningsenhed vil udarbejde en samlet effektevaluering af ungdomssanktionen, når der foreligger tilstrækkeligt datamateriale til at sammenligne recidiv efter ungdomssanktionen med andre sanktionsformer. Evalueringen skal omfatte de unges forhold 1-2 år efter afslutningen af ungdomssanktionen og forventes derfor først at kunne færdiggøres i løbet af et par år.

Når effektevalueringen af ungdomssanktionen foreligger, vil Justitsministeriet overveje, om der måtte være behov for at foretage ændringer af ungdomssanktionen.

Lene Espersen

/ Lars Hjortnæs